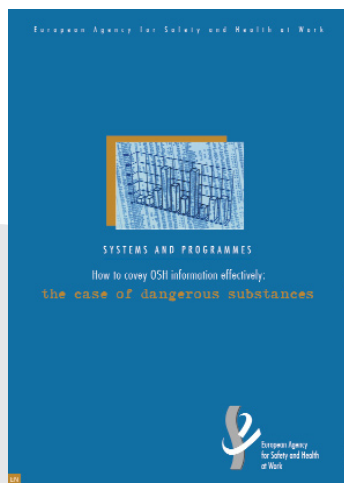

Hatékony információközlés a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén: veszélyes anyagok

Az Ügynökség jelentésének összefoglalója

Bevezetés

Az EU jogrendszere szerint a munkáltatónak törvényben előírt kötelessége a munkavállaló munkahelyen előforduló veszélyes vegyi anyagokra, az egészséget és a biztonságot veszélyeztető kockázatokra és az ezzel kapcsolatban tett megelőző és védő intézkedésekre vonatkozó tájékoztatása, illetve a munkáltatóval e téren történő egyeztetés biztosítása⁽¹⁾. A munkáltatónak kötelessége továbbá, hogy a munkavállalók és képviselők tájékoztatása mellett valamennyi esetleges külső vállalat munkáltatóit is megfelelően informálja⁽²⁾. Az említett tájékoztatás – a kockázatértékelés eredményétől függően – történhet

szóbeli információközlés, egyéni útmutatás vagy írásbeli tájékoztatás formájában nyújtott oktatás útján.

A biztonsági és egészségvédelmi intézkedések végrehajtásában részt vevő személyek – köztük a munkáltatók és a munkavállalók biztonsági képviselői – bizonyos esetekben csak igen nehezen jutnak a veszélyes anyagokkal kapcsolatos specifikus és gyakorlati információhoz.

Az Ügynökség éppen ezért a helyes gyakorlat – a 'Munkahelyi Biztonság és Egészségvédelem Európai Hete 2003' alkalmából összegyűjtött – néhány példájával próbálta meg szemléltetni az információ különböző célcsoportokhoz való eljuttatásának lehetőségeit, illetve az információ jelentőségének adott célcsoport szempontjából történő értékelését. A cél mindenekelőtt a politikaformálók, a vegyszerellátók, a kutatók, a biztonsági szakemberek, a munkáltatók és a közvetítő szervezetek (pl. a szociális partnerek) gyakorlati információval való ellátása az általuk alkalmazott megközelítés támogatásának, megfelelő módosításának illetve értékelésének elősegítése érdekében.

Az Ügynökség az Európában alkalmazott helyes gyakorlat tizenkilenc példáját választotta ki, és csoportosította a tájékoztatás szintjének megfelelően.

Vállalaton belüli tájékoztatás:

- Globálisan integrált folyamatbiztonsági menedzsment – Lilly-i fejlesztési központ (Belgium)
- A munkavállalók tájékoztatása a vegyi termékek kockázatairól – Polimeri Europa (Olaszország)
- Kis költséggel megvalósítható beavatkozások – veszélyes vegyszerek és eljárások helyettesítése és kiküszöbölése (Görögország)
- Glanbia Ingredients: a munkavállalók bevonása egy gázrendszer helyettesítésébe (Írország)

Beszállítói szintű tájékoztatás:

- Würth Oy – kémiai biztonsági felülvizsgálat az ügyfelek számára (Finnország)
- A vegyi anyagok és készítmények által okozott balesetekkel kapcsolatos megelőző és ellenőrző logisztika (Olaszország)
- A biztonsági adatlapok értelmezését és összeállítását megkönnyítő ellenőrző listák (Svédország)

Ágazati szintű tájékoztatás:

- GISBAU: a vegyszerek biztonságos használata az építőiparban (Németország)

- UVITECH: UV szárító technológiák a nyomdaiparban (Belgium, Németország, Franciaország, UK)
- A biológiai kockázatok kiértékelése a húsfeldolgozó iparban (Franciaország)
- LAB-Link – Humán erőforrás a laboratóriumi környezetben (Dánia)

Harmadik személyek általi egyéb beavatkozások:

- 'Strategy on the management of substances' (Az anyagok menedzsmentjének stratégiája) (SOMS): kísérleti parcellák (Hollandia)
- A szerves oldószerektől mentes nyomdaüzem megvalósítását célzó ágazati kezdeményezés (Dániából Németországba és Európába)
- COSHH Essentials és e-COSHH (UK)
- Abiológiaiveszélyek megelőzésétszolgálóbiztonsági és egészségvédelmi stratégia Ausztriában
- PIMEX – Picture Mixed Exposure (képeverő felvétel) (Ausztria)
- Az azbeszttel kapcsolatban tájékoztatással szolgáló információs központok nemzeti hálózata (Franciaország)
- Vegyi és biológiai hatóanyag program – Instituto Navarro de Salud Laboral (Spanyolország)
- Nemzetközi Kémiai Biztonsági Kártyák (ILO)

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos kommunikációt sikeresen megvalósító stratégiák kialakítása

1. A probléma meghatározása

- Analizálja a jelenlegi helyzetet és a lehetőségeket!
- Értékelje a problémák jellegét és mértékét!
- Próbálja felkutatni az adott veszéllyel kapcsolatban korábban szerzett valamennyi olyan tapasztalatot és ismeretet, amely az Ön projektje szempontjából is hasznosnak bizonyulhat.

Kísérleti parcellák – Hollandia

A holland kormány 1999-ben a vegyszerekkel kapcsolatos új politikát és stratégiát hagyott jóvá: 'Strategy on the management of substances' (Az anyagok menedzsmentjének stratégiája). Az új politika tesztelése, illetve annak biztosítása érdekében, hogy az új politikai eszközökkel a vállalatok is kísérletezhessenek, a kormány szervezeti, beszállítói illetve ágazati szintű partnereket egyesítő kísérleti parcellák ('teszttertek') kialakítása mellett döntött. A fő cél a szükséges információ specifikus célcsoportok részére való biztosításának és menedzsmentjének javítása volt.

2. Az üzenet megfogalmazása

A tartalom

- Fontos, hogy üzenetét minden esetben megbízható, teljes és kimerítő információból kiindulva fogalmazza meg.
- Fontolja meg és bírálja el kritikusán a tartalmat annak érdekében, hogy a továbbadott üzenet megfelelően irányított és hasznos - pl. a dolgozók és biztonsági képviselők veszélyekkel, azok következményeivel és a vonatkozó óvintézkedésekkel kapcsolatos tájékoztatást szolgáló - legyen.
- A komplexitás szintje és az üzenet hangneme minden esetben a célközönségtől függ. Ügyeljen arra, hogy üzenetét a közönség igényeinek, intelligenciájának, képzettségének és nyelvhasználatának megfelelően fogalmazza meg.

⁽¹⁾ 89/391/EGK keretirányelv 10. cikk; vegyi anyagokról szóló irányelv (98/24/EK) 8. cikk

⁽²⁾ A veszélyes anyagokra vonatkozó tájékoztatással kapcsolatos további információt, illetve ellenőrző listákat az Ügynökség által a 'Munkahelyi Biztonság és Egészségvédelem Európai Hete 2003' elnevezésű esemény támogatása érdekében összeállított tájékoztatók ('Facts') tartalmazzak: pl. Facts 35 A veszélyes anyagokkal kapcsolatos információközlés és Facts 41 Biológiai hatóanyagok

- Nem minden célközönség igényel átfogó információt. Mindig legyen tekintettel arra, hogy közönségének elméleti vagy/és gyakorlati információra van-e szüksége!
- Vizsgálja, illetve állapítsa meg az ismeretek hiányosságait, és azok megszüntetésének módját! Az üzenet valamennyi használó igényei szerinti egyszerű módosíthatóságának biztosítása érdekében igyekezzen a tartalmat rugalmasan megfogalmazni!
- Sikerének feltétele továbbá az információ folyamatos ellenőrzése, kiértékelése és tökéletesítése.

A résztvevők

- A program minőségének és megbízhatóságának javítása érdekében igyekezzen minden esetben szakirányú tapasztalattal rendelkező partnereket keresni.

A biológiai kockázatok kiértékelése a húsfeldolgozó iparban – Franciaország

A húst lefejtő és feldaraboló iparágak biológiai veszélyeinek meghatározása e kockázatok lépésről-lépésre történő megvizsgálása útján történt. A veszélyek megelőzésének és az óvintézkedések bevezetésének új stratégiáját alkalmazó megközelítés egyik célja például az volt, hogy a munkahelyen szervezett általános és szakosított képzéseken keresztül minél nagyobb mértékben elősegítse a dolgozókat fenyegető veszélyek tudatos felismerését. Az ily módon nyert információ a helyi és nemzeti szinten egyaránt megrendezett szemináriumok és előadások egész sorához szolgált alapul.

3. Az üzenet továbbítása

- Válassza mindig a leghatékonyabb csatornát és a rendelkezésre álló legkiválóbb műszaki támogatást.
- Lehetséges csatornák: továbbképzések, szemináriumok, workshop-ok, trainingek, sajtó, mobil standok, bemutatók és infovonalak.
- Lehetséges eszközök: szórólapok, poszterek, brosrák, CD-romok, videokazetták, ellenőrző listák.
- Fontos, hogy az alkalmazott csatornák és eszközök komplexitását és hosszát minden esetben a célközönségnek és a közölni kívánt információnak megfelelően alakítsa ki.
- A használók bevonása és elkötelezettségének növelése érdekében használjon interaktív eszközöket.
- Gondoskodjon az eszközök egyszerű elérhetőségéről, s ennek érdekében ügyeljen arra, hogy a rendelkezésre bocsátott információ világos és könnyen érthető legyen.

4. Az üzenet 'vétele'

- Vonja be és ösztönözze együttműködésre a célcsoportot.
- A programmal való azonosulás elősegítése érdekében gondoskodjon a változásokkal kapcsolatos rendszeres tájékoztatásról.
- A célkitűzésekkel és az információgyűjtéssel kapcsolatos kommunikáció során ügyeljen a nyíltságra, és ne zárkózzon el az egymásra gyakorolt kölcsönös befolyás lehetőségétől.
- Ismertesse a költségeket és az előnyöket.

Kémiai biztonsági felülvizsgálat az ügyfelek számára – Finnország

Egy vezető finn nagykereskedelmi cég az ügyfelei számára bevezetett ingyen felülvizsgálat útján igyekezett megnövelni környezetbarát terméksorozatai népszerűségét. Az felülvizsgálat az ügyfél-vállalat egészére kiterjedő, különböző lépésekből tevődik össze. Az ügyfelek nagy részénél tapasztalt együttműködési hajlandóságnak köszönhetően jelentősen javult a termékkel kapcsolatos kommunikáció, illetve a vegyszerellátó cég és az ügyfél közötti kapcsolat.

5. Feedback adatok gyűjtése és nyomon követése

- Felülvizsgálatok, felmérések vagy kérdőívek segítségével gondoskodjon az információ kiértékeléséről és folyamatos aktualizálásáról; szükség esetén módosítsa ennek megfelelően az üzenet tartalmát.

- Mérje fel a reakció hatását és szintjét, vagy értékelje az eddig tett előrehaladást! A reakció az egyszerű megértéstől vagy megjegyzéstől a teljes elfogadásig illetve konkrét intézkedésig terjedően különböző lehet.
- Mindig kérje ki a programban munkahelyi szinten részt vevők véleményét, s hallgassa meg javaslataikat.

A munkavállalók bevonása egy gázrendszer helyettesítésébe – Írország

Egy az élelmiszergyártó cégek számára alapanyagokat előállító vállalat gyártási folyamata során klórgázt használt a vízellátó rendszer fertőtlenítésére.

Tekintettel arra, hogy a klórgáz egységben végzett tevékenység a dolgozókra nézve igen komoly veszélyeket rejtett magában, a dolgozókkal történt egyeztetést követően a dolgozói javaslatok alapján kidolgozott biztonságosabb módszer került bevezetésre.

A biztonsági adatlapok (SDSs) az információ legszélesebb körben elérhető forrásai. A beszállító által rendelkezésre bocsátott biztonsági adatlap a dolgozók és képviselőik számára is minden esetben elérhető kell, hogy legyen. Az anyagok tulajdonságaival, a veszélyek jellegével, a tárolással, a kezeléssel, a védőeszközökkel stb. kapcsolatos információt tartalmazó biztonsági adatlapok az adatbázisok, a dolgozói utasításokat tartalmazó kártyák és a biztonsági kézikönyvek összeállításánál is felhasználásra kerülnek. A biztonsági adatlapokon közölt tájékoztatás az információ átfogó jellege miatt a dolgozó számára gyakran nehezen érthető, éppen ezért elsősorban a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén illetékes személyzetnek, illetve a munkáltatónak szól. Az egy-egy termék használatából eredő veszélyek – a bizonyos anyagok bizonyos folyamatokon belüli használatával kapcsolatos pontos részletekre is kiterjedő – előzetes értékelésére gyakran nincs lehetőség. A biztonsági adatlapokon közölt információ nem minden esetben teljes, sőt, akár helytelen is lehet. Használatuk és a rajtuk közölt tájékoztatás munkahelyi alkalmazása során éppen ezért folyamatosan ajánlott a kritikus megközelítés.

Az információ más rendelkezésre álló forrásokkal való kiegészítése és a biztonsági adatlap célcsoporti igények és szükségletek szerinti összeállítása során alapvető fontosságú a munkahelyi körülmények és a vállalati kontextus figyelembe vétele.

A biztonsági adatlapok összeállítását és értelmezését megkönnyítő ellenőrző listák – Svédország

A vegyszerellátó cég által biztosított biztonsági adatlapok (SDSs) megkérdőjelezhető minőségére egy csatornaépítésen tapasztalt akril -amid szivárgás kapcsán derült fény. A biztonsági adatlapok vizsgálatát követően a Svéd Műanyag- és Vegyipari Szövetség az adatlapok tartalmának és a végfelhasználók tájékoztatásának javítását célzó kampányt indított. E kampány eredménye a biztonsági adatlapok összeállítását és értelmezését megkönnyítő, a Szövetség honlapján ingyen elérhető ellenőrző lista.

További információ

Az angol nyelven készült teljes jelentés az Ügynökség weblapján keresztül érhető el: <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>. A jelentés ingyenesen letölthető.

A 'How to convey OSH information effectively: the case of dangerous substances', European Agency for Safety and Health at Work, 2003, ISBN 92-9191-044-9 nyomtatásban megjelent tájékoztató az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatalánál, Luxembourgban (<http://eur-op.eu.int>) vagy annak értékesítési képviselőinél rendelhető meg. Ára 25 euró (+ÁFA).

A tájékoztató az alábbi címen az EU valamennyi nyelvén elérhető: <http://osha.eu.int/ew2003/>